

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 9/2023-40

Ústavný súd Slovenskej republiky v pléne zloženom z predsedu Ivana Fiačana a sudcov Jany Baricovej, Ladislava Duditsa, Libora Duľu, Miroslava Duriša, Rastislava Kaššáka, Jany Laššákovej, Miloša Maďara (sudca spravodajca), Petra Molnára, Petra Straku, Ľuboša Szigetiho, Roberta Šorla a Martina Vernarského o návrhu **Okresného súdu Bratislava IV** (v súčasnosti Mestského súdu Bratislava I) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky o súlade § 172 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom do 30. apríla 2022 v časti „... na desať až pätnásť rokov...“ s Ústavou Slovenskej republiky, Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Chartou základných práv Európskej únie takto

r o z h o d o l :

1. Návrh **prijíma** na ďalšie konanie v časti namietaného nesúladu § 172 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom do 30. apríla 2022 v časti „... na desať až pätnásť rokov...“ s čl. 1 ods. 1, čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 4, čl. 16 ods. 2, čl. 17 ods. 1, ods. 2, čl. 50 ods. 1, čl. 141 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Vo zvyšnej časti návrh **odmieta**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Návrh na začatie konania

1. Ústavnému súdu bol 4. októbra 2022 doručený návrh Okresného súdu Bratislava IV (ďalej aj „okresný súd“) na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) o súlade § 172 ods. 2 Trestného zákona v znení účinnom do 30. apríla 2022 v časti „... na desať až pätnásť rokov...“ (ďalej len „napádané ustanovenie“) s čl. 1 ods. 1, čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 4, čl. 16 ods. 2, čl. 17 ods. 1 a 2, čl. 50 ods. 1, čl. 141 ods. 1 ústavy, s čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a s čl. 49 ods. 3 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“).

II.

Skutkové východiská a argumentácia navrhovateľa

2. Odôvodnenie návrhu na začatie konania rekapituluje priebeh trestného stíhania vedeného proti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „obžalovaní“). Od 29. júla 2015 sa proti obžalovaným na okresnom súde vedie trestné konanie pre skutok kvalifikovaný podľa § 172 ods. 1 písm. c) a d) a ods. 2 písm. c) Trestného zákona. Okresný súd vyhlásil 2. júna 2016 vo veci rozsudok. Následne tento rozsudok Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) podľa § 321 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku zrušil v celom rozsahu uznesením z 13. decembra 2017. Krajský súd sa pri tom nazdával, že okresný súd svoje rozhodnutie dostatočne neodôvodnil a postupom podľa § 322 ods. 1 Trestného poriadku vrátil vec okresnému súdu na opätovné rozhodnutie. Na hlavnom pojednávaní konanom 28. februára 2022 okresný súd prerušil konanie uznesením podľa § 283 ods. 5 Trestného poriadku, pretože sa domnieval, že všeobecne záväzný právny predpis nižšej právnej sily, ktorého použitie je v danej trestnej veci rozhodujúce pre rozhodovanie o vine a treste, je v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom vyššej právnej sily alebo s medzinárodnou zmluvou. Proti tomuto uzneseniu podal sťažnosť prokurátor. Sťažnosť prokurátora zamietol krajský súd uznesením zo 14. júna 2022 podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

3. V čase od prerušenia trestného stíhania boli s účinnosťou k 1. máju 2022 *inter alia* novelizované ustanovenia § 171 a § 172 Trestného zákona. Tieto sú pre rozhodnutie v predmetnom trestnom konaní, ktoré sa vedie proti obžalovaným, kľúčové. Okresný súd pritom uviedol, že novelizované ustanovenia nie je možné v konaní použiť, keďže trestná sadzba pre obžalovaných je podľa starej a novej právnej úpravy rovnaká, t. j. desať až pätnásť rokov. Keďže trestná sadzba podľa novej právnej úpravy nie je pre obžalovaných priaznivejšia, okresný súd sa nazdáva, že je s ohľadom na prerušené trestné stíhanie stále povinný aplikovať ustanovenia starej, t. j. nenovelizovanej právnej úpravy.

4. Návrh na začatie konania okresný súd odôvodňuje predovšetkým neprimeranosťou výšky trestu, ktorý by mal v zmysle záväzného pokynu krajského súdu (podľa § 327 ods. 1 Trestného poriadku) voči obžalovaným uplatniť. Pri postupe v trestnom konaní vedenom na súde akceptuje zákonný príkaz svojej viazanosti názorom krajského (odvolacieho) súdu. Nemožnosť odchýlenia sa od názoru krajského súdu vychádza z ustálenej rozhodovacej činnosti Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ako aj rozhodnutí ústavného súdu. Na druhej strane však okresný súd spochybňuje primeranosť, t. j. proporcionalitu legislatívneho zásahu do základného práva (osobnej slobody) pomocou výšky trestnej sadzby, ktorá obžalovaným za spáchané činy hrozí. Zákonná trestná sadzba sa okresnému súdu javí ako zjavne neprimeraná a svojimi negatívnymi dôsledkami na obžalovaných, ich rodinu, blízkych, spoločnosť a štátny rozpočet mnohonásobne presahujúca pozitíva stelesnené v presadení verejného záujmu sledovaného právnou úpravou.

5. Okresný súd sa nazdáva, že napadnuté ustanovenie je vo vzťahu k obžalovaným neprimerane vysoké, a teda neproporcionálne. Svoje tvrdenia opiera o zákonnú úpravu, ktorá rigidne stanovuje vysokú výšku trestu, ako aj o názory právnej doktríny kritizujúce výšku trestu za skutky, ktorým čelia obžalovaní. Okresný súd sa preto nazdáva, že napádané ustanovenie sa dostáva do rozporu s čl. 12 ods. 1, čl. 16 ods. 2 a čl. 17 ods. 1 a 2 ústavy.

6. V ďalších pasážach návrhu na začatie konania vykresľuje okresný súd ďalšie skutkové okolnosti prípadu, ako aj osobnostné pozadie obžalovaných. Tým sa snaží poukázať na neprimerane vysoké potrestanie, ktoré hrozí obžalovaným za spáchané skutky podľa právnej kvalifikácie napadnutého ustanovenia. Kritizuje výšku hroziaceho trestu, ktorý podľa jeho názoru nemôže prispievať k účelu potrestania sledujúceho zákonodarcom. Nadväzuje pri tom aj na rozhodovaciu činnosť ústavného súdu a medzinárodné ľudskoprávne dokumenty. Napokon sa vo svojej argumentácii opiera aj o primárne a sekundárne právo Európskej únie.

III.

Predbežné prerokovanie návrhu na začatie konania

7. Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o súlade zákonov s ústavou, ústavnými zákonmi a medzinárodnými zmluvami, s ktorými vyslovila súhlas Národná rada Slovenskej republiky a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom [čl. 124 a čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy], v súlade s čl. 131 ods. 1 ústavy, ako aj s § 7 ods. 1 písm. a) a § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí pléna predbežne prerokoval návrh na začatie konania. Účelom predbežného prerokovania návrhu je zistenie, či a v akom rozsahu možno návrh prijať na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde).

8. Podľa čl. 144 ods. 2 ústavy ak sa súd domnieva, že iný všeobecne záväzný právny predpis, jeho časť alebo jeho jednotlivé ustanovenie, ktoré sa týka prejednávanej veci, odporuje ústave, ústavnému zákonu, medzinárodnej zmluve podľa čl. 7 ods. 5 alebo zákonu, konanie preruší a podá návrh na začatie konania na základe čl. 125 ods. 1. Právny názor ústavného súdu obsiahnutý v rozhodnutí je pre súd záväzný.

9. Podľa § 74 písm. d) zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania podľa čl. 125 ods. 1 ústavy o súlade právnych predpisov nižšej právnej sily s právnym predpisom vyššej právnej sily alebo medzinárodnou zmluvou, s ktorou vyslovila súhlas národná rada a ktorá bola ratifikovaná a vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, môže podať súd v súvislosti s prejednanou vecou.

10. Abstraktne normovanú požiadavku súvislosti s prejednanou vecou [čl. 144 ods. 2 ústavy a § 74 písm. d) zákona o ústavnom súde] ako podmienku legitimácie všeobecného súdu na podanie návrhu podľa čl. 125 ods. 1 ústavy interpretuje ústavný súd vo svojej judikatúre v tom zmysle, že podaniu návrhu musí predchádzať rozhodovacia činnosť všeobecného súdu, v rámci ktorej je podľa jeho úsudku potrebné vyložiť a aplikovať všeobecne záväzný právny predpis, ktorého nesúlad mieni všeobecný súd v konaní pred ústavným súdom uplatniť (napr. PL. ÚS 6/2021, bod 19). Všeobecný súd je teda oprávnený napadnúť len také ustanovenie zákona (všeobecne záväzného právneho predpisu), ktorého použitie (teda nutnosť subsumpcie zisteného skutkového stavu pod právnou normu vyjadrenú v danom ustanovení) možno v konaní pred všeobecným súdom rozumne očakávať (obdobne napr. PL. ÚS 12/2012).

11. Všeobecný súd je aktívne legitimovaný len na taký návrh derogačného nálezu, ktorý má potenciál ovplyvniť jeho meritórne rozhodnutie v základnom konaní. Pri nesplnení uvedenej podmienky sa návrh všeobecného súdu dostáva do pozície akademickej polemiky a rozhodnutie o ňom by nedokázalo naplniť funkčnú podstatu jeho návrhového oprávnenia, ktorou je účinná

pomoc ústavného súdu všeobecnému súdu prostredníctvom vyriešenia prejudícia ústavno-právnej povahy spadajúceho do výlučnej právomoci ústavného súdu podľa čl. 125 ods. 1 písm. a) ústavy (PL. ÚS 1/2018, bod 41).

12. Účelom oprávnenia všeobecného súdu iniciovať konanie o súlade právnych predpisov je totiž odstránenie pochybností všeobecného súdu o ústavnosti konkrétneho ustanovenia, pred ktorého použitím všeobecný súd v prejednávanej veci stojí alebo ktorého aplikácia v prejednávanej veci aspoň prichádza do úvahy. Toto oprávnenie neslúži na odstraňovanie pochybností všeobecného charakteru o ústavnej konformite tej časti právnej úpravy, ktorej bezprostredná aplikácia všeobecným súdom v konkrétnej veci neprichádza do úvahy (PL. ÚS 6/2021, bod 20).

13. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu, podľa ktorej sú to všeobecné súdy, ktoré sú primárne zodpovedné za výklad podústavného práva, je nepochybne v prvom rade úlohou všeobecného súdu, ktorý podáva ústavnému súdu svoj návrh, aby posúdil prejudicialitu napádaného ustanovenia a na účely konania pred ústavným súdom ju náležite odôvodnil. Ústavný súd si však vo svojej už citovanej judikatúre od počiatku vyhradzuje právo tieto závery všeobecného súdu pri predbežnom prerokovaní jeho návrhu preskúmať a samostatne posúdiť splnenie podmienok konania pred všeobecným súdom, ako aj prejudicialitu (aplikovateľnosť) napadnutého ustanovenia vo veci, z ktorej návrh všeobecného súdu vzišiel (porov. napríklad PL. ÚS 12/2012, ods. 31 až 34, PL. ÚS 6/2014, PL. ÚS 15/2016, PL. ÚS 1/2018).

14. S ohľadom na referenciu návrhu na začatie konania s čl. 1 ods. 1, čl. 12 ods. 1, čl. 13 ods. 4, čl. 16 ods. 2, čl. 17 ods. 1 a 2, čl. 50 ods. 1, čl. 141 ods. 1 ústavy, ako aj s čl. 3 dohovoru, okresný súd preukázal, že v predmetnom trestnom konaní je potrebné použiť napadnutú časť zákonnej právnej normy, ktorej nesúlad s uvedenými normami je uplatnený v návrhu na začatie konania pred ústavným súdom (podmienka čl. 144 ods. 2 ústavy). Prípadný derogačný nález nebude mať len hypotetický rozmer. Práve naopak, nepochybne ovplyvní meritórne rozhodnutie všeobecného súdu. Navyše, druhá veta čl. 50 ods. 6 ústavy priamo povoľuje aplikovateľnosť neskoršej právnej normy v trestnom konaní, ak by nový právny stav vytvoril pre páchatel'a priaznivejšiu situáciu. Inými slovami, ak ústavný súd deroguje napadnutú právnu normu, ktorú má podľa rozhodnutia krajského súdu navrhovateľ povinnosť aplikovať (podľa § 327 ods. 1 Trestného poriadku), nevyhnutne sa tým ovplyvní konkrétne právne posúdenie, a teda aj meritórne rozhodnutie okresného súdu. To znamená, že prejudicialita napadnutého ustanovenia v konaní všeobecného súdu je evidentne prítomná.

15. Pri predbežnom prerokovaní ústavný súd dospel k záveru, že na jeho prerokovanie má ústavou zverenú právomoc, návrh má zákonom predpísané náležitosti a nie je neprípustný. Návrh na začatie konania spĺňa požiadavky podľa § 39, všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania podľa § 43, ako aj požiadavky pre návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa § 75 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd taktiež zistil, že navrhovateľ podal návrh ako subjekt procesne legitimovaný podľa čl. 130 ods. 1 písm. d) ústavy. V konaní je okresný súd podľa § 35 ods. 2 zákona o ústavnom súde zastúpený predsedníčkou príslušného senátu, ktorý návrh na začatie konania inicioval. Preto rozhodol o jeho prijatí na ďalšie konanie tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto uznesenia.

16. K návrhu na začatie konania navrhovateľ priložil aj uznesenie v trestnej veci vedenej pod č. k. 2T/93/2015 z 28. februára 2022 (právoplatné 14. júna 2022), ktorým prerušil predmetné

trestné konanie, pretože sa domnieval, že napadnutý všeobecne záväzný právny predpis nižšej právnej sily, ktorého použitie považuje v danej trestnej veci za rozhodujúce pre rozhodnutie o vine a treste, je v rozpore so všeobecne záväzným predpisom vyššej právnej sily a medzinárodnou zmluvou. Týmto uznesením navrhovateľ preukázal splnenie procesnej podmienky nevyhnutnej pre začatie konania o súlade právnych predpisov na návrh všeobecného súdu vyplývajúcej z čl. 144 ods. 2 ústavy, spočívajúcej v právoplatnom prerušení dotknutého konania pred všeobecným súdom (PL. ÚS 39/2014).

17. S ohľadom na namietaný referenčný rámec čl. 49 ods. 3 charty je na tomto mieste potrebné odkázať na predchádzajúcu rozhodovaciu činnosť ústavného súdu, ktorá bola sumarizovaná v č. k. PL. ÚS 15/2020 z 15. marca 2023 (body 18 – 22). Ústavný súd uviedol, že v prípade nemožnosti vyložiť vnútroštátnu právnu úpravu v súlade s právom EÚ zásada prednosti práva EÚ vyžaduje, aby vnútroštátny súd, ktorý je v rámci svojej právomoci poverený uplatňovať ustanovenia práva EÚ, zabezpečil plný účinok požiadaviek tohto práva v prípade, o ktorom rozhoduje. V sp. zn. PL. ÚS 3/09 časti 3.4 sa formulovalo, že všeobecný súd *«konanie o súlade vnútroštátneho právneho predpisu s medzinárodnou zmluvou, ktorou Slovenská republika preniesla výkon časti svojich práv na Európsku úniu, pred ústavným súdom podľa čl. 125 ods. 1 ústavy iniciovať zásadne nemôže, pretože v rozsahu svojej právomoci aplikuje ustanovenia práva Európskej únie a je „... povinný zabezpečiť plný účinok týchto noriem a z úradnej moci neuplatní každé vnútroštátne ustanovenie, hoci by išlo o neskoršie ustanovenie, ktoré je v rozpore s právom Spoločenstva, bez toho, aby musel najprv žiadať alebo čakať na jeho zrušenie legislatívnou cestou alebo iným ústavným postupom“ (rozsudok z 9. marca 1978, Simmenthal, 106/77, Zb. s. 629, bod 24). K takýmto „ústavným postupom“ totiž možno považovať aj konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy»*. Ústavný súd taktiež zdôraznil, že, *„vychádzajúc zo zásady prednosti práva Európskej únie všetky orgány verejnej moci, t. j. nielen všeobecné súdy, sú povinné z úradnej moci nepoužiť vnútroštátne právo, ktoré podľa ich názoru odporuje právu Európskej únie, pričom všeobecné súdy majú navyše možnosť overiť si takýto právny názor predložením prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru Európskej únie podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ. Z toho vyplýva, že do rozhodnutia ústavného súdu o nesúlade napadnutého právneho predpisu (alebo odloženia jeho účinnosti podľa čl. 125 ods. 2 ústavy), jeho časti alebo jednotlivého ustanovenia sú všeobecné súdy, ako aj iné orgány verejnej moci povinné vylúčiť použitie takého vnútroštátneho práva ex offio a po rozhodnutí ústavného súdu o ich nesúlade s ústavou alebo ústavným zákonom je odstránený jeho nesúlad nielen s ústavou alebo ústavným zákonom, ale aj možný nesúlad napadnutého vnútroštátneho práva s právom Európskej únie.“*

18. Ak je teda v konkrétnom konaní právo Európskej únie relevantné a navrhovateľ sa domnieva, že ustanovenia vnútroštátneho právneho predpisu kolidujú s chartou, v rámci výkonu svojej právomoci je povinný zabezpečiť plný účinok požiadaviek plynúcich z ustanovení práva Európskej únie. V prípade pochybností sa navrhovateľ môže podľa čl. 267 Zmluvy o fungovaní EÚ obrátiť na Súdny dvor v rámci konania o tzv. prejudiciálnej otázke. Práve Súdny dvor má totiž výlučnú právomoc poskytnúť konečný výklad práva Európskej únie (rozsudok z 2. 9. 2021, Moldavská republika, C-741/19, EU:C:2021:655, bod 45). Účinnú interpretačnú pomoc mu teda v takom prípade poskytuje Súdny dvor, nie ústavný súd.

19. Návrh na vyslovenie nesúladu napadnutého ustanovenia s chartou preto nenapĺňa podstatu návrhového oprávnenia všeobecného súdu. V zmysle predchádzajúcej rozhodovacej činnosti

ústavného súdu, ako aj rozhodovacej činnosti Súdneho dvora zostáva aplikácia charty v dispozícii všeobecných súdov. Na základe uvedeného ústavný súd odmieta návrh na začatie konania v časti týkajúcej sa súladnosti napadnutého ustanovenia Trestného zákona s čl. 49 ods. 3 charty ako podaný neoprávnenou osobou.

20. Ostatné dôvody nesúladu napadnutého ustanovenia (bod 1 tohto rozhodnutia) uvedené v návrhu považuje ústavný súd za vhodné podrobiť meritórnemu prieskumu.

21. Ústavný súd v závere dodáva, že s účinnosťou od 1. júna 2023 nastali viaceré zmeny v organizácii všeobecných súdov, v ich pôsobnosti, sídlach a obvodoch (tzv. nová súdna mapa). Podľa § 18n ods. 2 písm. a) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov prechádza od 1. júna 2023 výkon súdnictva v trestných veciach z Okresného súdu Bratislava IV na Mestský súd Bratislava I.

22. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde pripájajú k tomuto rozhodnutiu spoločné odlišné stanovisko sudcovia Ladislav Duditš, Libor Duľa, Miroslav Duriš a Jana Laššáková, ktoré sa týka výroku a odôvodnenia rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2023

Ivan Fiačan
predseda Ústavného súdu
Slovenskej republiky